

HCS D

**Human capital and social
development.**

2024 – volume 7, issue 1

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish
jurnali.**

2024 – 7-jild, 1-son

www.hcsd.samdu.uz

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социальноеразвитие
Jurnali**

7-jild, 1-son (Mart) 2024.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развития”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Junal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023 yil 30 noyabrda 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: ikromnasimov2020@gmail.com

**«INSON KAPITALI VA IJTIMOIIY RIVOJLANISH»
«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI**

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: f-m.f.n., dots. Xushvaqtov Hakim Abdilhakovich

Kotib: PhD., dots., Korjavova Xurshida Abdulmalikovna

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

i.f.d., prof. Нехода Евгения Владимировна (Россия)

i.f.d., prof. Xolmo‘minov Shayzoq Raxmatovich (TDIU)

i.f.d., prof. Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich (SamISI)

i.f.d., prof. Muxammedov Murod Muxammedovich (SamISI)

i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich (SamDU)

i.f.d., prof. Safarov Baxodirxon Shaxriyovich (SamDU)

i.f.d., prof. Nasimov Dilmurod Abdulloyevich (SamDU)

i.f.n., prof. Aslanova Dilbar Xasanovna (SamISI)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Kushatov Rustam Xaydarovich (SamDU)

i.f.n., dots. Porsayev Ganidjan Muxamedovich (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich (SamDU)

PhD, dots. Ernazarov Ortiq Eshnazarovich (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

MAMLAKATIMIZDA RAQAMLI BANKLAR FAOLIYATI TAKOMILASHTIRISH YO‘LLARI

S.B.Boboqulov¹ M.B.Boymurotova²

1. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, Samarqand, Uzbekiston

OPEN ACCESS

HCSD

Correspondence

S.B.Boboqulov Samarqand
iqtisodiyot va servis instituti
dotsent v.b., i.f.f.d.

+998941891989,

ferdu.www@mail.ru

M.B.Boymurodova

Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti IK-422 guruh
talabasi.

+998943184567

Received: 11 January 2024

Revised: 15 February 2024

Accepted: 22 February 2024

Published: 28 February 2024

Funding source for

publication: Samarkand
State University.

Publisher's Note: HCSD

stays neutral with regard to
jurisdictional claims in
published maps and
institutional affiliations.

Copyright: Journal Human
capital and social
development © 2 by
Samarkand State University is
licensed
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya. Ushbu maqolada mualliflar tamonidan raqamli iqtisodiyoti sharoitida raqamli banklar faoliyati tadqiq etilgan bo‘lib, soha faoliyatini rivojlantirish bo‘yicha tahlillar, nazariy qarashlar va banklar faoliyatini rivojlantirish bo‘yicha izlanishlar olib borilgan. Shuningdek, mamlakatimizda raqamli banklar faoliyatini rivojlantirishga oid taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli bank, mobil bank, elektron muomala, mobil aloqa, internet, neobank, tijorat banki, chakana bank, an‘anaviy bank, raqamli texnologiyalar.

Абстрактный. В данной статье авторы исследовали деятельность цифровых банков в условиях цифровой экономики, проанализировали развитие отрасли, теоретические взгляды, а также провели исследование развития банковской деятельности. Кроме того, были высказаны предложения и рекомендации по развитию цифровых банков в нашей стране.

Ключевые слова: цифровой банк, мобильный банк, электронная транзакция, мобильная связь, интернет, необанк, коммерческий банк, розничный банк, традиционный банк, цифровые технологии.

Abstract. In this article, the authors researched the activities of digital banks in the context of the digital economy, analyzed the development of the industry, theoretical views, and conducted research on the development of banking activities. In addition, proposals and recommendations were made regarding the development of digital banks in our country.

Keywords: digital bank, mobile bank, electronic transaction, mobile communication, internet, neobank, commercial bank, retail bank, traditional bank, digital technologies.

Kirish. Innovatsion iqtisodiyoti sharoitida mamlakatimiz iqtisodiyotini o'sish tendensiyalariga erish, xizmat ko'rsatish hajmini oshirish, YaIM ulushini yanada kengaytirish hamda aholi turmush-farovonligini ta'minlashda bank xizmatlari faoliyatini ahamiyati alohida ahamiyatga ega. Hozirgi vaqtda banklar faoliyatini raqamlashtirish ishlari jadal sur'atlarda amalga oshirilmoqda. Xususan, mobil banking xizmatlarini yo'lga qo'yilishi, raqamli banklarning paydo bo'lishi bank xizmatlari samaradorligiga munosib hissa qo'shmoqda.

Bu borada mamlakatimiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "...tijorat banklari tomonidan mijozlarga masofaviy bank xizmatlari (internet-banking, bank-mijoz, sms-banking va boshqalar), shu jumladan, mobil ilovalar orqali xizmat ko'rsatish ko'lamini va sifatini oshirish" [1]. kabi ustuvor strategic vazifa belgilab berilganligi davlatimizda banklar xizmat ko'rsatishini yanada takomillashtirish, uning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini qayta ko'rib chiqish, qonunchilik bazasini takomillashtirish hamda kadrlar malakasini qaytadan tayyorlashni taqozo etmoqda. Shu bois ham mamlakatimizda raqamli banklar faoliyatini tahlil etib, zarur xulosalarga ega bo'lgan holda uning faoliyatini rivojlantirish hzoirgi davrning dolzarb muammolaridan biri bo'lib qolmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Raqamli banklar faoliyati tahlili va uni takomillashtirish yo'llari mavzuidagi tadqiqodlarimiz doirasi, adabiyotlar tahlilida M.K.Avezovning "Raqamli bank xizmatlari va uning afzalliklari" nomli ilmiy maqolasida "ANOR BANK" AJ faoliyati misolida "Raqamli bank" tushunchasiga ta'rif

berib o'tilgan, hamda raqamli bank xizmatlarining holati va bankning faoliyati tahlil etilgan. Shuningdek, mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan an'anaviy banklar va raqamli banklarning faoliyatini taqqoslash natijasida mamlakatimizdagi bank xizmatlarini rivojlantirish borasida xulosalar shakllantirilgan [2].

M.I.Madraximov ning "Tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari" nomli ilmiy maqolasida masofaviy bank xizmatlarining bank faoliyatigadgi ahamiyati, ularni ko'rsatish kanallari va buni yanada kengaytirish imkoniyatlariga oid ilmiy-nazariy qarashlar o'rganib chiqildi. O'zbekiston tijorat banklari amaliyotida masofaviy bank xizmatlarining rivojlanish holati to'plangan statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan. [3].

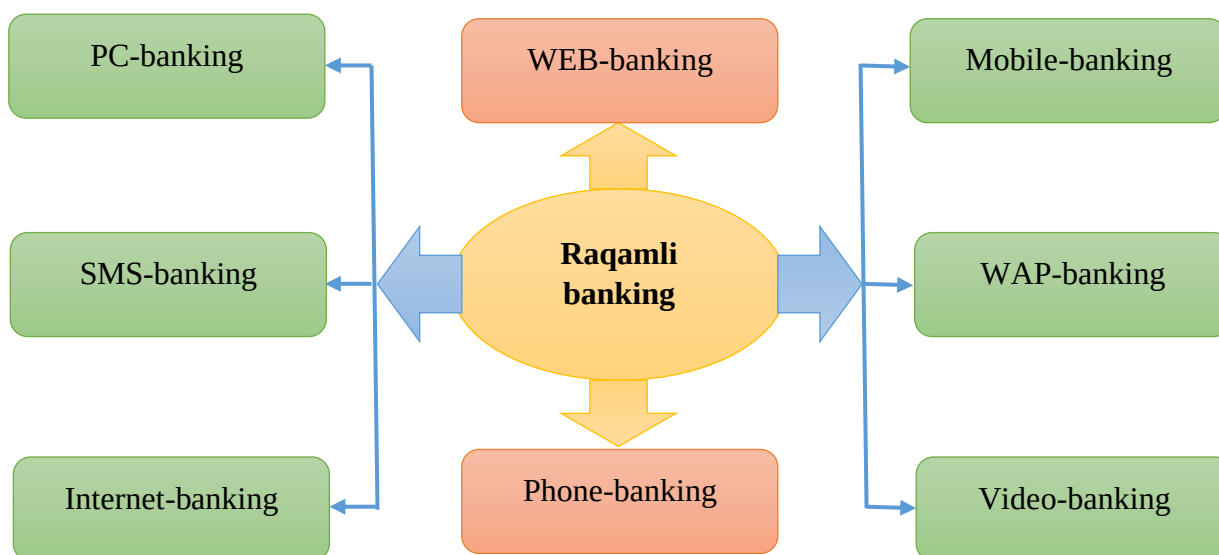
G.SH.Umirovaning "Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimini yanada isloh qilish" nomli ilmiy maqolasida Raqamli iqtisodiyotni hozirgi kundagi o'rni hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimini yanada isloh qilish yo'llari haqida ma'lumotlar berilgan. [4].

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolaning tadqiqot jarayonida Raqamli iqtisodiyoti sharoitida raqamli banklar faoliyatini rivojlantirish va uni tashkil etish bo'yicha izlanishlar tahlil etib o'rganilgan. Shuningdek, bir qator usullardan foydalanish asosida o'rganilgan, jumladan, xorijiy tajribalarni monografik tahlillar natijalarini monografik tadqiqot, analiz va sintez, tizimli tahlil kabi iqtisodiy usullar asosida o'rganilib, mamlakatimizda raqamli banklar faoliyatini rivojlantirish bo'yicha

imkoniyatlarni ochib berishda ahamiyat kasb etgan.

Tahlil va natijalar. Raqamli banklar onlayn-bankka o'tish uchun kengroq kontekstning bir qismidir, bu yerda bank xizmatlari internet orqali taqdim etiladi. An'anaviy bankdan raqamli bankka o'tish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi va bank xizmatlarini raqamlashtirishning turli darajalari ishlab chiqilmoqda. Raqamli banklar yuqori darajadagi jarayonlarni avtomatlashtirish va internet vebga asoslangan xizmatlarni o'z ichiga oladi va bank xizmatlarini yetkazib berish hamda tranzaksiyalarni amalga oshirish uchun institutlararo xizmatlar tarkibini yaratish imkonini beruvchi Application Programming Interface (API) larni o'z ichiga olishi mumkin. Bu

foydalanuvchilarga ish stoli, mobil va bankomat xizmatlari orqali moliyaviy ma'lumotlarga kirish imkoniyatini beradi. Innovatsion iqtisodiyoti sharoitida raqamli banklar faoliyati muhim va ahamiyatli bo'lib soh av tarmoqlar rivoji, shuningdek jismoniy shaxslarga arzon, sifatli hamda qulay xizmat ko'rsatish bilan ajralib turadi [5]. Masalan, ma'lumotlar omborini boshqarish, to'lov tizimlarini ta'minlash, moliyaviy kreditlar berish va boshqa xizmatlarni masofadan turib "online" shaklda amalga oshirishi mumkin. Bunday banklar yordamida o'zining hisob raqamini boshqarish, pul o'tkazish va qabul qilish, kartalarni ishlatish, hamda elektron mablag' o'tkazish mumkin bo'ladi.

1-rasm. Hozirgi davrda raqamli banking shakllari

Yuqorida keltirilgan 1-rasm ma'lumotlaridan shunday xulosa qilishimiz mumkinki, raqamlashtirish natijasida bank xizmatlari ko'rsatish turlari va shakllari ko'payib bormoqda. Ayniqsa raqamli bank shakllari o'zining tezkorligi, shaffofligi, qulayligi hamda samaradorligi bilan ajralib turmoqda. Ayniqsa hozirgi vaqtda an'anaviy banklar faoliyatini integratsiyalashuv

natijasida mobil banking raqamli xizmatlari aholi orasida ishonch qozonib kelmoqda. bu esa asta sekinlik bilan an'anaviy banklarning ham kelajakda to'laqonli raqamli ko'rinishga o'tishiga zamin bo'ladi [9]. Buning natijasida an'anaviy banklar faoliyati xizmat ko'rsatish xarajatlari keskin sur'atlarda qisqarishi, xizmat ko'rsatish sifatining yuksalishi, keng miqyosda xizmatlarni

tashkil etishi, 100 % “bank-mijoz”ning “online” rejimida o‘zaro hamkorligi, 24/7 rejimida tezkor, qulay, ishlaydigan aloqa markazi va kapitallashuvning kengayisha olib keladi. Shu bilan birgalikda ta’kidlab o‘tish joizki raqamli banklar faoliyatiga ham kiberhujimlarning sonining ortishi, “fizshing”, “Shellcoders & Reverser”, “spam” xakerlik hujimlarining tizimda qotish holatlarini vujudga kelishi kabi salbiy holatlar ham ko‘payishi mumkin. Ammo, shu bilan birgalikda ularning hujimlariga qarshi aks ta’sir etuvchi himoya tizmlari ham takomillashib boravradi. Xulosa qilib salbiy oqibatlaridan ko‘ra, ijobiy oqibatlari ko‘proq ekanligini ko‘rishimiz mumkin [10].

Jaxonda kechayotgan
globallashuv sharoitida ijtimoiy-

iqtisodiy jarayonlarni amalga oshirishda bank sektorini o‘rni beqiyos. Xususan, 2005-2020-yillarda Yevropada raqamli bankning tez o‘sishi kuzatilmoqda. Garchi Amerika bank raqobatchilari sekinroq sur’atda paydo bo‘lsa-da. Ananaviy AQSH banklari o‘nlab yillar davomida chakana bank xizmatlarida ustunlik qilib kelmoqda. Biroq rivojlanayotgan raqobatchi banklar mijozlarga qulayroq va foydali xizmatlarni taqdim etish uchun raqamli texnologiyalardagi ilg‘or innovatsiyalardan foydalanadigan muqobilarni taklif qilmoqdalar [6]. Biz raqamli va an’anaviy banklar faoliyatini tahlil etganimizda raqamli banklarning bir qator ustunliklari mavjudligini ko‘rdik (1-Jadval).

1-Jadval.

Raqamli va an’anaviy banklarning bir- biridan farqli jihatlar [10].

Raqamli banklar

Omonatlaringiz uchun ancha yaxshi foiz stavkasini olishingiz mumkin

Aksariyat onlayn banklar hisob ochish uchun kam yoki minimal depozit talab qiladi.

Xizmatlar tannarxining arzon bo‘lishi (yirik bino va ofislarga zaruriyatning yo‘qligiga zamin yaratadi)

An’anaviy banklar

Hisob egalari so‘ralganda banklarning qulay filiallarida shaxsiy xizmatdan foydalanishlari mumkin

An’anaviy banklarida ilovalar ham bor va ular yaxshilanmoqda

Bank xarajatlarining ko‘pligi natijasida xizmatlar tannarxining yuqoriligi

Biz onlayn va an’anaviy banklarning bir- birini farqli jihatlarini o‘rganib chiqqanimizdan shuni ko‘rishimiz mumkimki, onlayn banklarda omonatlaringiz uchun yaxshi foiz stavkalarini olishimiz mumkin. An’anaviy banklarda esa istemolchining qulayligini taminlash uchun o‘ziga yaqin bo‘lgan filliallaridan foydalanishi mumkindir, lekin, bunda vaqt cho‘zilishi

va uzoq muddatga qolishiga olib keladi. Ikkinchidan, onlayn banklarda hisob ochishda depozit kamroq talab qiladi, an’anaviy banklarda esa yuqori bo‘lib, bunda narxlar belgilangan ko‘rsatkichdan o‘zgarmaydi [7]. Uchinchidan, xizmatlarning arzon bo‘lishi ya’ni onlayn bank uchun alohida ofis, binolar shart bo‘lmaydi va ortiqcha harajat talab qilmaydi, an’anaviy

banklarining esa binosi, ofisi bo'lishi shart va zarurdir. Bu esa ortiqcha harajatlarni keltirib chiqaradi.

Shunday ekan qaysi bankni tanlashdan qat'iy nazar, uning qulayliklari va xususiyatlarini ko'rib chiqish kerak. Raqamli va an'anaviy banklarning ishlash samaradorligini tahlil qilishimizda ularning farqli jihatlariga to'xtalish maqsadga muvofiq. Shu maqsadda biz banklar faoliyatini xususiyatlarini ko'rib chiqishni lozim topdik:

- raqamli banklar faoliyatida istemolchi tamonidan xizmatdan foydalanishda ortiqcha xarajatlarning yo'qligi an'anaviy banklarga qaraganda afzalikka egaligi;

- masofadan turib raqamli bank xizmatlaridan keng foydalanish, bu xizmat an'anaviy banklarda mavjud emas. bu esa oz' navbatida istemolchilarni ortiqva ovoragarchilik, vaqtni tejas hamda xizmat xarajatlarini tejab qolishiga xizmat qilishi [8];

- raqamli banklar faoliyati 24/7 soat rejimda ishlashi, bu holat ham an'anaviy banklarda mavjud emas. bunda bank xizmatidan foydalanuvchi bank xizmatidan istalgan vaqtda foydalanishi bilan an'anaviy bankdan ustun turishi [9];

- raqamli banklarda shaxsiy munosabatlar, xususi bankomatlar va cheklangan xizmatlar yo'qligi raqamli bankga nisbatan an'anaviy banklarning ustunligini ta'minlab beradi. Bundan kelib chiqib hozirgi raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida raqamli banklar faoliyatini rivojlantirishimiz ammo, an'anaviy banklar faoliyatidan birdan vos kechmasligimizni ko'rsatadi.

Fikrimizcha, bu jihatlarini hisobga olgan holda quyidagi an'anaviy banklar faoliyatini diversifikatsiyalash,

raqamlashtirishni bosqichma bosqich amalga oshirishimiz, gibritlashtirish, banklar faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik, me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirishimiz, raqamli komponentlardan an'anaviy bank faoliyatida keng qo'llash ishlarini yanada kuchaytirishimizni taqozo etmoqda. shunday ekan an'anaviy banklar faoliyatini rivojlantirish, raqamlashtirish maqsadida birinchilardan bo'lib mamlakatimizda mobil texnologiyalar keng joriy etish maqsadga muvofiqdir. Buning uchun quyidagi ishlarni amalga oshirishimiz zarur:

- mobil ilovalarga yangiliklar kiritgan holatda ishlash tezligini oshirish;

- mobil ilovalarga jismoniy va yuridik shaxslarning hisob varaqlarni boshqarishni yo'lga qo'yib berish;

- mobil ilovalardan onlayn kreditlarni an'anaviy tarzda banklar singari fozii stafkalarini kamaytirish hamda tez fursatda rasmiylashtirish tizmini yo'lga qo'yish;

- mobil ilovalarda har bir fuqarolarni xavsizlik darajasini himoyalashni kuchaytirish;

- mobil ilovani 500 000 ming so'mgacha bo'lgan o'tkazmalari uchun xizmat haqini olamaslik jarayonini tadbiiq etish;

- mobil ilovada har o'tkazmalar amalga oshirgan shaxslar uchun "cashback" yoki bonuslar yaratish va bu bonuslar evaziga shu bankning, "visa" kartasini sovg'a tariqasida ulashish hamda yashayotgan manziliga yetkazib berish xizmatlarini joriy etish;

- mobil aloqa operatorlarni yaxshilash va mijozlarga eng mukammal tarzda tushuntirishlar berib borish 24/7

rejimida ish faoliyatini shakllantirish [11];

- an'anaviy banklar faoliyatiga sun'iy intellekt texnologiyalari joriy etish orqali 24/7 rejimidagi aloqa markazini yaratish kabi ishlarni amaliyotga tadbqiq etish orqali an'anaviy banklar faoliyatini rivojlantirishimiz hamda buning natijasida ko'rsatiladigan xizmatlar xajmini oshirishimiz, aholi turmush farovonligiga erishishimiz hamda bank rentabelligiga erishishimiz mumkin.

Shularni hisobga olsak, an'anaviy banklarni ko'p faoliyatini avtomatlashtirilgan bo'lamiz yani raqamlashtirgan. Fuqarolar faqatgina kassa amaliyotlarni yani naqd pul topshirgani kelishadi. Undan tashqari avtomatlarimizdan pul yechish (bankamot) shahobchalariga borishadi va inkassatsiya ishlari amalga oshirilib boriladi. Buning natijada qog'ozbozlik ishlari kamayadi har bir shaxs bankka hujjat olib kelishi shart bo'lmay qoladi. Har bir ishni onlayn tarzda amalga oshiradi. Bundan tashqari bank xizmatlari tannarxini pasayishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi bank tizimi bugungi kunda bank xizmatlarining an'anaviy sohalari — kreditlash, depozit operatsiyalari, hisob-kitob va kassa kabi xizmatlarini ko'rsatuvchi 31 ta tijorat bankidan (keyingi o'rinlarda — banklar) tashkil topgan. 2019-yilda bank tizimida bir qator sifat o'zgarishlari amalga oshirildi. Xususan:

- bank ishining zamonaviy standart va tamoyillariga mos keluvchi yangi tahrirdagi “Banklar va bank faoliyati to'g'risida”gi va “O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki

to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi qonunlarining qabul qilinishi;

- O'zbekiston Respublikasi Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi ishtirokida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarining isloh qilinishi;

- davlat dasturlarini Markaziy bankning asosiy stavkasidan kam bo'lgan stavkalarda kreditlash amaliyotidan voz kechilishi va 2021-yildan kreditlashning bozor shartlariga o'tilishi;

- tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish davlat maqsadli dasturlari doirasida kreditlashning 3 ta bank — AT Xalq banki, “Agrobank” ATB va “Mikrokreditbank” ATBda jamlanishi;

- tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan imtiyozli moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmining Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasi orqali tashkil etilishi;

- bozor tamoyillari asosida ipoteka kreditlari hisobidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning yangi taribi joriy etilishi kabi islohotlarni amalga oshirilganini ko'rishimiz mumkin [3].

Fikrimizcha, raqamli banklar faoliyatini keltirilgan qonun, me'yoriy-huquqiy hujjat bandlarida rivojlantirish bo'yicha ustuvor vazifalar keltirilib o'tilgan. Ammo, aynan raqamli bank faoliyati to'g'risida qonunning yo'qligi, uning ko'rsatkichlari va tasnifi takomillashmaganligini ko'rishimiz mumkin. Shu bilan birgalikda raqamli bank faoliyati muvofiqlashtirish, rivojlantirish maqsadida uning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi ham to'laqonli takomillashtirilmaganligini ko'rishimiz mumkin. Shuningdek, raqamli banklar faoliyatiga aholining ishonchining kamligi va undan foydalanishda ko'nikmasining yetishmasligi

yurtimizda raqamli banklar faoliyatini rivojlantirishda to'siqlardan biri bo'lib qolmoqda.

Shuni ta'kidlash joizki insoniyat uchun raqamli iqtisodiyot endi kirib kelayotgan bo'lsada, bu hamma uchun qulay va ajoyib imkoniyat hisoblanadi va bu iqtisodiyot uchun ham katta burilish bo'ladi.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rnida aytish mumkinki, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida bank tizimini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish bo'yicha davlat o'z rolini muvaffaqiyatli amalga oshirmoqda, bu erishilgan natijalar yaqin istiqbolga mo'ljallangan ulkan maqsadlarni amalga oshishidan dalolat beradi. Tijorat banklarining transformatsiya jarayoni va raqamli bank tizimida ishlashga o'tishi bu yangi axborot texnologiyalarini rivojlanishi hamda butun dunyo raqamlashtirish poygasiga munosib javob hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar nafaqat mahsulot va xizmatlar sifatini oshiradi, balki ortiqcha xarajatlarni ham birdek kamaytiradi. Boshqacha qilib aytganda, raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish mamlakat bank-moliya tizimi ravnaqining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Raqamli bankni yanada rivojlantirish uchun uni funksiyalarini yanada kengaytirish, mijozlar uchun qulaylashtirish kerak. Kredit olish jarayoni yanada tezlashtirish va mijozlar uchun qulay xizmat ko'rsatish uchun raqamli bankning "online" va "offline" ishlash rejimini barqarorlashtirishimiz lozim.

Ushbu xulosalardan kelib chiqib raqamli banklar faoliyatini rivojlantirish maqsadida quyidagi taklif va tavsiyalar berdik:

Birinchidan, mamlakatimizda faoliyat ko'rsatyotgan raqamli banklar faoliyatini yanada muvofiqlashtirish, ya'ni, xizmat ko'rsatishini erkinlashtirish, davlat tamonidan qo'llab-quvvatlash, institutsional islohotlarni keng joriy etish;

Ikkinchidan, mamlakatimizda raqamli banklar faoliyatini rivojlantirish maqsadida kadrlar islohatini amalga oshirish, bank xodimlarini raqamli bank faoliyati rivojlangan xorij mamlakatlarida malaka hamda ko'nikma darajasini oshirish hamda xorij tajribasini samarali usullarini respublikamizda keng targ'ib qilish;

Uchinchidan, masofaviy bank xizmatlarini rivojlanishi mijozlarni identifikatsiya qilishga bo'lgan zaruriyatni yuzaga chiqarishi tabiiy holat. Shuni inobatga olgan holda, barcha mobil bank xizmatlariga mijozga xizmat ko'ratishda xodimni identifikatsiya qilish zaruriyati yuzaga kelganda, Ichki ishlar vazirligi ma'lumotlar bazasidan integratsiya qilish imkoniyatlarini yaratib berish;

To'rtinchidan, raqamli banklar filliallarini ko'paytirish va aholining raqamli banklar xizmatlaridan foydalanish savodxonligini oshirish, chunki, raqamli banklarning jadal rivojlanishiga avval mamlakat aholisi tayyor bo'lishi kerak.

Ushbu takliflarning amaliyotda tadbiq etilishi natijasida mamlakatimizda raqamli banklarning rivojlanishi, an'anaviy banklarni esa bosqichma-bosqich raqamlashtirish ishlarini amalga oshirishimiz hamda aholi, tadbirkorlarning yashash va rentabelligini yuksalishiga erishishimiz mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida Farmoni. www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // Murojaatnoma 2020-yil 25-yanvar.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "2020 — 2025-yillarga mo'ljallangan o'zbekiston respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida" PF-5992-son Farmoni. Toshkent. 12.05.2020 y. www.lex.uz
4. Khudoykulov, H. A., & Sherov, A. B. "Economy development in corporate governance of joint stock company". Экономика и бизнес: теория и практика, (2021). (3-2), 217-219.
5. Маткулиева, С., & Атабаева, К. "Роль цифровых банковских услуг в развитии отраслей и отраслей экономики". Scientific progress, (2022). 3(2), 360-363.
6. Шеров А. "Олий таълим муассасаларига бюджетдан ташкари маблағларни жалб этишни такомиллаштириш" "Biznes-Эксперт", (2017) (3 (111)), 3.
7. Gontar A.A. "Digital banking as one of the components of the economic security of a credit organization" // Bulletin of the Volzhskiy University im. VN Tatishcheva. - 2017. - T.1. - no. 4
8. Murodov F.H. "Raqamli bank xizmatlari va uning afzalliklari" <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-bank-xizmatlari-va-uning-afzalliklari>
9. Boboqulov S. B. et al. O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTI SHAROITIDA ELEKTRON BIZNESNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI // YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT. – 2023. – T. 1. – №. 10. – С. 524-529. <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/2023/11/20/o-zbekistonda-raqamli-iqtisodiyoti-sharoitida-elektron-biznesni-rivojlantirish-yo-llari/>
10. Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Qadamboyeva Dilso'z Doniyor Qizi RAQAMLI IQTISODIYOTI SHAROITIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI // JMBM. 2023. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-iqtisodiyoti-sharoitida-innovatsion-texnologiyalar-asosida-tadbirkorlik-faoliyatini-rivojlantirish-istiqbollari> (дата обращения: 10.01.2024).
11. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi
12. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezident huzuridagi Statistika agentligi.

CONTENTS

1	MAMLAKATIMIZDA RAQAMLI BANKLAR FAOLIYATI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	
	S.B. Boboqulov, M.B. Boymurotova	4-11
2	АГРОХИЗМАТ- РАҚАМЛАШТИРИШ, МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ	
	К.Ж. Мирзаев	12-19
3	HUDUDİY TURIZM SALOHİYATINI BOSHQARISHNING VOSITALARI	
	Sh.A. Xolbayev	20-26
4	ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГЕРМАНИЕЙ	
	С.Ш. Маматкулова	27-32
5	INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	
	D.M. Malikova, I.Sh. Burxonov	33-39
6	ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШНИ ТАЪМИНЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ ПРОГНОЗЛАШНИНГ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛАРИ	
	Камолиддин Шодиев, Фарходов Азизжон	40-51
7	TO'SIQSIZ TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	S.B. Sharipov	52-56
8	O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	
	A.P. Xolmatova	57-63
9	SAMARQAND VILOYATI SANOAT KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	
	J.K. Boymurodov	64-73
10	MAROSIM XIZMATLARI SOHASIDAGI IJTIMOY AHAMIYATI VA NAZARIY JIHATLAR	
	X.T. Meyliyev	74-80
11	SAVDO KORXONALARIDA ISHCHI-XODIMLARNI MODDIY RAG'BATLANTIRISH TIZIMI ORQALI MEHNATNI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	
	N.Z. Ibragimova	81-88
12	TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR BILAN INFLATSIYA DARAJASI VA AHOLI O'SISHI YOKI KAMAYISHI O'RTASIDAGI MUNOSABATILARNI EKONOMETRIK MODELLAR BILAN TAHLIL QILISH	
	A.J. Saydullayev	89-102
13	O'ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATLARI KO'RSATISH MILLIY TIZIMINI SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	
	H. Hasanov	103-111
14	JAHONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'SISHI VA GLOBAL INTEGRATSIYA SHAROITIDA, O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SAMARADORLIGI	

	N.D.Khusanov	112-118
15	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Л.Ш.Кулдошев	119-127
16	XIZMAT KO'RSATISH KORXONADA XODIMLAR MEHNATINI RAG'BATLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MOHIYATI	
	Sh.Xayrullayev	128-138
17	KICHIK TADBIRKORLIK KORXONALARIDA RISKLARNI BAHOLASH USLUBIYATI	
	Б.М.Турсунов	139-153
18	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛЛАРИ	
	А.Б.Фарходов, Д.Б.Фарходова	154-165
19	САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	
	Ш.С.Шарифов, Э.Т.Хамдамов	166-172
20	МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНИШИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР	
	Н.У.Султанова	173-181
21	KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI TADQIQ QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
	H.R.Rustamova	182-188
22	INNOVATSION FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISH TIZIMI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	
	Sh.B.Bahodirov	189-194
23	BOG'DORCHILIK TARMOG'IDA AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
	F.Norbekov	195-199
24	PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF NATURAL TOURISM IN OUR COUNTRY	
	M.M.Rabbimov, J.B.Haydarov	200-205
25	ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ОИЛА ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИНСОН КАПИТАЛИДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАСИ	
	Б.Р.Рахматуллаев	206-214